

Mitrićević-Štěpánek, Katarina

Деривати вулгарне семантике у чешком језику и њихови еквиваленти у српском и енглеском

Opera Slavica. 2024, vol. 34, iss. 1, pp. 59-78

ISSN 1211-7676 (print); ISSN 2336-4459 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/OS2024-1-6>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.80545>

License: [CC BY-SA 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20240913

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Деривати вулгарне семантике у чешком језику и њихови еквиваленти у српском и енглеском

Derivatives of Vulgar Semantics in Czech and Their Translation Equivalents in Serbian and English

Катарина Митрићевић-Штепанек
(Београд, Србија)

Сажетак:

Рад се бави члановима творбеног гнезда вулгаризма *kurva* у чешком језику. На лексикографском материјалу и материјалу Чешког националног корпуса (Český národní korpus) врши се творбена и семантичка анализа датих деривата. Истичу се разлике у њиховој продуктивности, као и специфичности у значењу и функцијама у контексту. Такође, утврђују се њихови лексикографски и преводни еквиваленти у српском и енглеском језику.

Кључне речи:

вулгаризам; деривација; семантика; функција; чешки језик; српски језик; енглески језик; еквивалент; Чешки национални корпус

Abstract:

The paper discusses the members of the word family of vulgarism *kurva* in the Czech language. Based on the lexicographic material and on the material of the Czech National Corpus (Český národní korpus) a derivational and semantic analysis of the derivatives is performed. The differences in their productivity, as well as specificities in meaning and functions in the context, are highlighted. Their lexicographic and translation equivalents in Serbian and English are also determined.

Key words:

vulgarism; derivation; semantics; function; Czech language; Serbian language; English language; equivalent; Czech National Corpus

1

Вулгаризми¹ спадају у социјално табуизовани лексички слој те се не обрађују довољно ни у лексикографији нити у лингвистичким истраживањима. Ипак, њихова све већа присутност у усменој и писаној комуникацији намеће потребу да се истраже и опишу.

Деривати који су предмет нашег истраживања чланови су творбене породице мотиватора *kurva*² како наводи *Slovník spisovného jazyka českého* (HAVRÁNEK, B., BĚLIČ, J., HELCL, M., JEDLIČKA, A. (eds): *Slovník spisovného jazyka českého I–IV*. Praha: Československá akademie věd, 1960–1971. [online]. Доступно на: <https://ssjc.ujc.cas.cz/>. [cit. 30.03.2024].), који смо раније проучавали³. Како ова вулгарна лексема функционише у чешком језику на два различита начина, наиме као псовка-увреда (*Ty kurvo! Ta kurva!*), те као псовка-узречица која губи флексију и пунозначност (*Co to kurva děláš!*), отвара се могућност за проучавање семантике и функције њених изведеница, њихове продуктивности, третмана у лексикографским изворима и присуства у оним електронским. У овом раду пажњу посвећујемо префиксалним и суфиксалним дериватима у чешком језику и њиховим еквивалентима у српском и енглеском језику.

Вулгаризми су до сада више проучавани у српском језику и њима се нпр. бавио Д. Шипка у оквиру своје монографије⁴, затим аутори у тематским зборницима⁵ те С. Ристић, Д. Цвијовић и М. Стојановић у појединачним чланцима⁶. Контрастивни приступ применили су П. Мутавцић и А. Сивачки

1 Вулгаризме дефинише *Nový encyklopedický slovník češtiny* на следећи начин: „Výrazy vyjadřující negativní a zároveň emotivní postoj mluvčího k člověku či věci, nesoucí expresivní odstín hrubosti či obhroublosti. Jejich užití je ve většině komunikačních situací považováno za nevhodné a narušující jazykovou etiketu. Jsou pokládány za jeden z prostředků verbální agrese, a to přímé, objevují li se jako prostředek nadávání, urážení, proklínání apod., nebo nepřímé, objevují li se jako ‚neslušná‘ expresivní varianta pojmenování neutrálního.“ (JELÍNEK, M., VEPŘEK, J.: *Vulgarismus*. In: KARLÍK, P., NEKULA, M., PLESKALOVÁ, J. (eds): *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Brno: Masarykova univerzita, 2012–2020. [online]. Доступно на: <https://www.czechency.org/slovník/VULGARISMUS>. [cit. 30.03.2024].).

2 *kurva vulg.* 1. *prostitutka, nevěstka*; 2. *nadávka ženě n. muži*,

3 MITRIČEVIĆ-ŠTEPANEK, K.: O jednom vulgarizmu u češkom jeziku i njegovim ekvivalentima u srpskom i engleskom. *Slavistika*, XXVI, 2022, 2, s. 212–231.

4 ŠIPKA, D.: *Rečnik opscenih reči i izraza*. Novi Sad: Prometej, 2011.

5 BOGDANOVIĆ, N. (ed.): *Opscena leksika*. Niš: Prosveta, 1998; MARKOVIĆ, J. (ed.): *Opscena leksika u srpskom jeziku*. Niš: Filozofski fakultet, 2017.

6 RISTIĆ, S.: Diskurs psovki u srpskom jeziku. In: VASIĆ, V. (ed.): *Diskurs i diskursi*. Novi Sad: Filozofski fakultet, 2010, s. 195–212; CVIJOVIĆ, D.: O vulgarizmima u Rečniku srpskohrvatskoga književnog jezika Matice srpske. In: HALILOVIĆ, S. (ed.): *Bosanskohercegovački slavistički kongres I. Zbornik radova. Knj. 1*. Sarajevo: Slavistički komitet, 2012, s. 309–317; STOJANOVIĆ, M.: *Opscena leksika kao*

у анализи опсценог дискурса у балканским језицима⁷, И. Јовановић у француском и српском језику⁸, а дате језичке јединице су била и наша тема у радовима о чешком и српском језику⁹. Такође, ову лексику су узели за предмет транслатолошких студија италијанског и српског језика С. Модерц и М. Барби.¹⁰ У чешком језику су ове појаве изучавали у појединачним радовима нпр. Ф. Чермак, Е. Лотко, О. Улични, П. Неједли, А. Лудвицки и С. Шкодова,¹¹ њиховој лексикографској обради су посветили пажњу М. Шмелик и М. Лишкова¹², а вреди поменути и обимније контрастивно проучавање псовки у чешком и хрватском језику П. Пилха¹³.

marginalni leksički sloj (na primerima iz romana D. Nenadića). In: MIŠIĆ-ILIĆ, B., LOPIČIĆ, V. (eds): *Jezik, književnost, marginalizacija. Języka istraživanja*. Niš: Filozofski fakultet, 2014, s. 457–470

- 7 MUTAVDŽIĆ, P., SIVAČKI, A.: Balkanski jezici i opsceni diskurs. In: *Jezik, književnost, diskurs. Języka istraživanja*. MIŠIĆ-ILIĆ, B., LOPIČIĆ, V. (eds): Niš: Filozofski fakultet, 2015, s. 551–565.
- 8 JOVANOVIĆ, I.: O semantičkom aspektu seksualnog čina u francuskom i srpskom jeziku. In: MIŠIĆ-ILIĆ, B., LOPIČIĆ, V. (eds): *Jezik, književnost, značenje. Języka istraživanja*. Niš: Filozofski fakultet, 2016, s. 243–254.
- 9 Поред већ поменутог рада (вид. нап. 3) и MITRIČEVIĆ-ŠTEPANEK, K.: Augmentativi kao sredstva eufemizacije na primerima srpskih i čeških prevodnih ekvivalenata sa engleskog jezika. In: ŠTĚPÁNEK, V. (ed.): *Savremena srpska i češka slavistička istraživanja / Současná srbská a česká slavističká bádání*. Brno: Ústav slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2021, s. 137–152.
- 10 MODERC, S., BARBI, M.: Italijanski vulgarizam ‚cazzo‘ i njegovo prevodenje na srpski jezik. *Živi jezici: časopis za strane jezike i književnosti*, 37, 2017, 1, s. 31–58; MODERC, S., BARBI, M.: Leksička varijacija ekvivalenata dijalektalnog vulgarizma mortacci u srpskom prevodu Pazolinijevog romana *Iskusni momci*. *Komunikacija i kultura online*, 10, 2019, s. 38–51. [online]. Доступно на: <https://www.komunikacijaiikultura.org/index.php/kk/article/view/396>. [cit. 30.03.2024].
- 11 ČERMÁK, F.: Já vůl, ty vole / ty si vůl, to je vůl. *Čeština doma a ve světě*, 9, 2001, 1–2, s. 27–30; LOTKO, E.: K otázce vulgarizmů, zejména v současné veřejné komunikaci. *Bohemica Olomucensia*, 1, 2009, 4, s. 49–55; NEJEDLÝ, P.: Vulgarismy v lexikálním systému i v komunikaci. *Český jazyk a literatura*, 66, 2015, 1, s. 5–13; ULIČNÝ, O.: Lingvistické a psychosociální aspekty užívání agresivních verbálních prostředků, zvl. vulgarismů, v současné veřejné české komunikaci. In: ULIČNÝ, O. (ed.): *Eurolingua & Eurolitteraria*. Liberec: Technická univerzita, 2009, s. 43–48; LUDWICKI, A., ŠKODOVÁ, S.: ‚Ty vole‘ jako multifunkční komunikační prostředek v současné češtině. *Bohemistyka*, 3, 2018, s. 219–246.
- 12 ŠMELÍK, M., LIŠKOVÁ, M.: K lexikografickému zpracování tabuových slov. *Slovo a slovesnost*, 80, 2019, 1, s. 39–57.
- 13 PILCH, P.: *Psovka u hrvatskome i češkome jeziku*. Bakalářská práce. Brno: Masarykova univerzita, 2011.

2

Грађа за овај рад је ексцерпирана из општих речника чешког језика *Slovník spisovného jazyka českého*¹⁴ (даље SSJČ), *Příruční slovník jazyka českého*¹⁵ (даље PSJČ) и речника неknjiževног чешког *Slovník nespisovné češtiny*¹⁶ (даље SNČ), те из електронског корпуса чешког језика (*Český národní korpus*¹⁷, даље ČNK) на основу

14 Вид. нап. 2.

15 HUJER, O., SMETÁNKA, E., WEINGART, M. et al. (eds): *Příruční slovník jazyka českého I–IX*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1935–1957. [online]. Доступно на: <https://psjc.ujc.cas.cz/>. [cit. 30.03.2024].

16 HUGO, J., FIDLEROVÁ, M., ADAMKOVÁ, K., JURÁNKOVÁ, Z. (eds): *Slovník nespisovné češtiny*. Praha: Maxdorf, 2006.

17 У питању су две апликације *Чешког националног корпуса*. Прва је *Treq* која представља двојезичну базу преводних еквивалената засновану на паралелном корпусу *InterCorp* (VAVŘÍN, M., ROSEN, A.: *Treq – databáze překladových ekvivalentů*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2015. [online]. Доступно на: <http://treq.korpus.cz>. [cit. 12.03.2024]). Чешко-српске преводне еквиваленте могуће је претраживати у колекцијама *Jádro* и *Titulky*, од којих прва обухвата književна дела, а друга филмске титлове. С обзиром на то да многи примери не садрже директне чешко-српске еквиваленте, а посебно не они у колекцији титлова у којој је изворни језик најчешће енглески, коришћена је и апликација *KonText* (MACHÁLEK, T.: *KonText – aplikace pro práci s jazykovými korpusy*. Praha: Ústav Českého národního korpusu Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, 2014. [online]. Доступно на: <http://kontext.korpus.cz>. [cit. 12.03.2024].), у којој је могуће претраживати податке у више језика истовремено. За потребе овог рада обухваћени су примери, са чешким језиком као полазним и енглеским и српским као циљним језицима, из корпуса *InterCorp verze 13* (ROSEN, A., VAVŘÍN, M., ZASINA, A. J.: *Korpus InterCorp – čeština, verze 13 z 1. 11. 2020*. Praha: Ústav Českého národního korpusu Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. [online]. Доступно на: <http://www.korpus.cz>. [cit. 12.03.2024]; KLÉGR, A., KUBÁNEK, M., MALÁ, M. et al.: *Korpus InterCorp – angličtina, verze 13 z 1. 11. 2020*. Praha: Ústav Českého národního korpusu Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, 2020. [online]. Доступно на: <http://www.korpus.cz>. [cit. 12.03.2024]; ADAMOVIČOVÁ, A., VAVŘÍN, M., ZASINA, A. J.: *Korpus InterCorp – srbština, verze 15 z 11. 11. 2022*. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2022. [online]. Доступно на: <http://www.korpus.cz>. [cit. 12.03.2024]), затим *InterCorp verze 15* (ROSEN, A., VAVŘÍN, M., ZASINA, A. J.: *Korpus InterCorp – čeština, verze 13 z 1. 11. 2020*. Praha: Ústav Českého národního korpusu Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. [online]. Доступно на: <http://www.korpus.cz>. [cit. 12.03.2024]; KLÉGR, A., KUBÁNEK, M., MALÁ, M., ROHRAUER, L., ŠALDOVÁ, P., ŠEBESTOVÁ, D., VAVŘÍN, M., ZASINA, A. J.: *Korpus InterCorp – angličtina, verze 15 z 11. 11. 2022*. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2022. [online]. Доступно на: <http://www.korpus.cz>. [cit. 12.03.2024]. ROSEN, A., VAVŘÍN, M., ZASINA, A. J.: *Korpus InterCorp – čeština, verze 15 z 11. 11. 2022*. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2022. [online]. Доступно на: <http://www.korpus.cz>. [cit. 12.03.2024]; ADAMOVIČOVÁ, A., VAVŘÍN, M., ZASINA, A. J.: *Korpus InterCorp – srbština, verze 15 z 11. 11. 2022*. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2022. [online]. Доступно на: <http://www.korpus.cz>. [cit. 12.03.2024]), као и корпус *SYN v12* на основу ког смо утврђивали присуство датих чешких деривата у узусу (KŘEN, M., CVRČEK, V., ČAPKA, T., HNÁTKOVÁ, M., JELÍNEK, T., KOCEK, J., KOVÁŘIKOVÁ, D., KŘIVAN, J., MILIČKA, J., PETKEVIČ, V., SKOUMALOVÁ, H., ŠINDLEROVÁ, J., ŠKRABAL, M.: *Korpus SYN, verze 12 ze 29. 12. 2023*. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2023. [online]. Доступно на: <https://www.korpus.cz>. [cit. 12.03.2024]).

којих је прецизирана семантика и функција чешких деривата. Еквиваленција у српском језику је утврђивана из двојезичног *Чешко-српског речника*¹⁸ (даље ЧСР) и већ поменутог *Чешког националног корпуса*, а за прецизирање значења и употребе српских еквивалената коришћени су општи речници *Речник српскога језика*¹⁹ (даље РСЈ) и *Речник српскохрватскога књижевног језика*²⁰ (даље РСМ), речници жаргона *Београдски фрајерски речник*²¹ (даље БФР) и *Речник српског жаргона*²² (даље РСЖ), као и електронски *Корпус савременог српског језика*²³ (даље СрпКор). За енглеске еквиваленте који су се појављивали у паралелним конкордансама чешког корпуса дефиниције значења смо проналазили на основу општег речника *Meriam-Webster Dictionary*²⁴ (даље М-WD) и речника жаргона *The Routledge Dictionary of Modern American Slang and Unconventional English*²⁵ (даље RDMAS).

3

3.1

На првом месту говоримо о глаголима изведеним префиксима од мотивне речи *kurvit (se)*. Сама основна реч има следеће значење према једнојезичним општим речницима чешког језика — *kurvit se vulg. (s kým) žít ve smilstvu, smilnit* (SSJČ); *kurvit vulg. provádět smilstvo*; ♦ *kurvit se (s kým) vulg. žít v pohlavní nevázanosti* (PSJČ). У оба речника, дакле, значење је повезано са примарном семантиком лексеме *kurva*. Међутим, у речнику некњижевног чешког језика (SNČ) се рефлексивни и нерефлексивни глагол развајају у две одреднице, а разликује се и опис њиховог значења: *kurvit kazit, ničít* и *kurvit se vulg. 1. o ženě: mít mimomanželský*

18 KAČANIK, E., MIRKOVIĆ, D., UROŠEVIĆ, S.: *Češko-srpski rečnik I, II*. Beograd: Srpska akademija nauka i umetnosti, 2001.

19 VUJANIĆ, M., GORTAN-PREMK, D., DEŠIĆ, M. et al.: *Rečnik srpskoga jezika*. Novi Sad: Matica srpska, 2011.

20 STEVANOVIĆ, M. (ed.): *Rečnik srpskohrvatskoga književnog jezika I–VI*. Novi Sad: Matica srpska, 1967–1976.

21 IMAMI, P.: *Beogradski frajerski rečnik*. Beograd: NNK International, 2003.

22 GERZIĆ, B.: *Rečnik srpskog žargona (i žargonu srodnih reči i izraza)*. Beograd: Bookbridge, 2012.

23 Ради се о анотираном корпусу са изворима, верзија СрпКор2013 (VITAS, D., UTVIĆ, M.: *Korpus savremenog srpskog jezika (verzija SrpKor2013)*. Beograd: Društvo za jezičke resurse i tehnologije. [online]. Dostupno na: <http://www.korpus.matf.bg.ac.rs/korpus/>. [cit. 23.03.2024].

24 *Merriam-Webster Dictionary*. 2022. [online]. Dostupno na: <https://www.merriam-webster.com>. [cit. 23.03.2024].

25 DALZELL, T. (ed.): *The Routledge Dictionary of Modern American Slang and Unconventional English*. Oxon – New York: Routledge, 2018.

sex; 2. *obecně mít sex*. У ЧСР је преводни еквивалент *курвати се* и није наведено значење присутно у SNČ.

Од префиксалних глагола у грађи су присутни *dokurvit*, *pokurvit*, *vykurvit* и *zkurvit* које даље наводимо према фреквенцији појављивања у изворима из Чешког националног корпуса²⁶.

zkurvit — у SSJČ дериват је дефинисан: *vulg. pohlavně zneužít (dívku n. ženu)*, а слично и у PSJČ *vulg. pohlavně zneužít, zvyknouti prodejné lásce někoho (dívku)*. Међутим, у SNČ проналазимо као инваријантно значење *vulg. 1. pokazit, zničit*, а тек као варијантно 2. *připravit svobodnou dívku o panenství*, са објашњењем да је друго наведено значење највероватније полазно за остала. У ЧСР је преводни еквивалент дат описном дефиницијом *учинити курвом*.

У ČNK је глагол присутан са нешто више од 300 појавница у корпусу SYN v12. Веома мали број можемо повезати са примарним значењем које наводе општи речници. (*Původně sme byli vši Germáni, než jsme se zkurvili s Židama a Slovanama.*²⁷)

У апликацији Treq је свега у једном контексту — из колекције књижевних дела и са чешким језиком као изворним — употребљен у примарном значењу. („*Vu pacholku, vy jste připravil naši dceru vo čest.*“ „*Zajisté,*“ *odpověděl on jim na to, „dovolił jsem si ji zkurvit, milostivá pani.*“²⁸ | „*Funjaro jedna, oduzeli ste část detetu našem!*“ — „*Istina je,*“ *odgovori im on, „pomogao sam joj da se prokurva, milostiva gospođo.*“²⁹) У српском језику је употребљен глагол који је дефинисан *постати курва, курвар* (РСЈ), а префикс про- у овом случају има чисто видску функцију, мада бисмо га могли повезати и са ингресивним значењем.

У осталим примерима у корпусу InterCorp, којих има око 80, ради се о пренесеном значењу, а чешки глагол је еквивалент енглеског идиома *fuck up*³⁰

26 А тако поступамо и надаље у раду.

27 ŠKVORECKÝ, J.: *Příběh inženýra lidských duší*. Brno: Atlantis, 1992. Превод који проналазимо у апликацији Treq је из чешко-хрватске базе, али исти дериват функционише и у српском: *Porijeklom smo svi bili Germani, prije no što smo se prokurvali sa Židovima i Slavenima*. (ŠKVORECKÝ, J.: *Inženjeri ljudskih duša*. Zagreb: August Cesarec, 1986. Превод Dagmar Ruljančić).

28 HAŠEK, J.: *Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války*. Praha: Baronet, 1996.

29 HAŠEK, J.: *Doživljaji dobrog vojnika Švejka u Prvom svetskom ratu*. s. l. Превод Stanislav Vinaver.

30 Значење проналазимо у M-WD: *usually vulgar: to ruin or spoil especially through stupidity or carelessness*. Слично и у RDMAS 1. *to spoil, to destroy*; 2. *to make a mistake*; 3. *to fail dismally*. У *Енглеско-српском и српско-енглеском речнику сленга* Б. Хлебца (даље РСЕС): *вулг. забјату (поқварити); сјебату (ућноаћтиту)* (HLEBEC, B.: *Rečnik slenga: englesko-srpski: srpsko-engleski*. Beograd: Beogradska knjiga, 2006). А слично и у *Речнику англо-америчког сленга* Б. Герзића (даље РААС) *сјебати, засрати, скењати* (GERZIĆ, B.: *Rečnik anglo-američkog slenga*. Beograd: Istar, 2002).

чији је главни члан опсцени³¹ глагол сексуалног општења (*fuck*³²), а у неколико примера јавља се и синонимичан израз *screw up*³³. Српски еквиваленти су *зајebати*³⁴ и *сјebати*³⁵, префиксални деривати опсценог глагола сексуалне активности *јebати*³⁶ са истим основним значењем као у енглеском језику. (Mimochodem, dejte si bacha, ať to **nezkurvíte**.³⁷ | By the way, you guys see to it that you don't **fuck up**. | Usput, pazite da nesto ne **zajebete**. // Všechno jsi **zkurvil**. | You **fucked** everything **up** for everybody, Rubin. | Sve si svima **sjebao**. // Komu jsi zase **zkurvil** případ? | Whose case did you **screw up** this time? | Čiji slučaj si sad **sjebao**?)

Префикс *z-* додат мотиватору *kurvit* је чисто видски јер служи као средство за грађење перфективног парњака. Он функционише на исти начин и код инваријантног и варијантног значења поменутог непрефигираног глагола. Међутим, у српском језику се мотивни глагол и његови префиксални деривати који се појављују у функцији еквивалената семантички разликују. Глагол *јebати* се поред примарног значења дефинише и као ‚казнити, досађивати, малтретирати‘, али његови деривати *зајebати* и *сјebати* имају модификовано значење у односу на примарну семантику мотиватора, као што смо већ навели, и не односе се на вршење сексуалне радње. Семантику префикса *za-* у датом деривату можемо повезати са резултативношћу, а код глагола са префиксом *sa-* значењем ‚уништења, сатирања‘³⁸.

- 31 Дефиницију опсцених речи, онако како их ми у раду посматрамо, даје Д. Шипка: „Да би лексема била опсцена неопходно је да постоји њена садржинска или формална повезаност са сексуалним и/или екскреционим пробавним активностима и органима који у њима учествују, а да се не ради о еуфемизмима.“ (ŠIPKA, D.: Op. cit., s. 20–21).
- 32 У RDMAS 1. *to have sex*; 2. *to damage beyond repair*; 3. *used as an intense verb of abuse*. У РААС 1. *јebати*; [...] 4. *сјebати, руинирати, покварити*.
- 33 *to bungle; to fail in a task; to perform something poorly* (RDMAS). У РСЕС вулг. *заговнати, зајebати, засрати, зезнути (упропастити, покварити)*. У РААС *упрскати/зезнути ствар, упропастити, сјebати, засрати*.
- 34 У РСЖ 1. *преварити, изиграти*; 2. *упропастити, покварити*. в. *сјebати*; [...] 4. *(се) погрешити, преварити се* и у БФР 1. *подвалити*; 2. *изиграти*; 3. *упропастити*.
- 35 У РСЖ 1. *покварити, упропастити, руинирати, уништити*; [...] 3. *(некога у мозак) психички измалтретирати*; 4. *(се) упропастити се, пропасти, направити велику грешку*, а у БФР 1. *упропастити*; 2. *лоше обавити посао*; 3. *повредити*.
- 36 У РСЖ 1. *обљубљивати*; 2. *тешко поразити*; 3. *завитлавати, малтретирати, злостављати*, а у БФР 1. *обљубити*; 2. *казнити*; 3. *досађивати*. Како наводи С. Ристић, то је најдоминантнији глагол у псовкама (RISTIĆ, S.: Op. cit., s. 199), а П. Имами га сврстава на прво место по префиксалним деривацијама (ИМАМИ, P.: Op. cit., s. 29).
- 37 Сви необележени примери у чешком, српском и енглеском језику су из колекције титлова.
- 38 KLAJN, I.: *Tvorba reči u savremenom srpskom jeziku. Slaganje i prefiksacija*. Deo 1. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 2002, s. 281. Ову семантику И. Клајн наводи према анализи

Видимо, најзад, на основу свих примера да код чешког деривата преовлађује секундарно значење и да у контекстима изражава семантику ,покварити, упропастити, уништити, лоше обавити посао', а исто значење изражавају и енглески и српски еквиваленти.

dokurvit — дефиницију проналазимо само у SNČ *vulg. zkazit, někdy ve smyslu definitivně zničit*.

У ČNK је присутан са петанестак примера у SYN v12, а са 5 примера у InterCorp-у. И овај дериват представља еквивалент енглеског идиома *fuck up*, а српски еквиваленти су, као и претходно, *сјебати* и *везнути*. (Když jsi to **dokurvila**, tak si to i sežereš. | Since you **fucked it up**, you gonna eat it up. | Pošto si **sjebala**, pojedi. // Myslím, že jsi to **dokurvil**. | I think you **fucked up**. | Mislim da si **zeznuo** stvar.)

Семантику извршења радње до краја, која се и наводи у поменутом речнику, изражавају деривати изведени префиксом *do-*, па се у чешким исказима чини да је значење модификовано у односу на енглески језик и да се односи на радњу којом је агенс нешто неповратно упропастио, уништио. У вези са тим, у речницима жаргона проналазимо глагол са истим префиксом — *дојебати* и дефиницију *упропастити в. сјебати* (РСЖ) и 1. *опет обљубити*; 2. *докрајчити / аналогно: дорадити, дотући* (БФР), па и за овај дериват можемо закључити да се, као у чешком, ради о значењу извршења радње до краја. Ипак, глагол не проналазимо у СрпКор-у и сматрамо да није фреквентан, као што указују подаци и за чешки пандан.

pokurvit — дериват се појављује само у ČNK са око 15 примера у SYN v12. Осим преовлађујућег значења ,уништити, покварити', јавља се и основно значење мотивног глагола. (Ale to neznamenalo, že by mně má žena dovolila, abych se kvůli lepšímu rodinnému bydlu politicky **pokurvil**.³⁹ | Али, то није значило да би ми жена дозволила да се због бољих животних услова породице политички **прокурвам**.⁴⁰) У овом примеру можемо закључити да чешки дериват уз префикс *po-* изражава значење ,постати некакав', а о српском деривату смо говорили претходно.

У InterCorp-у проналазимо 4 појавнице које опет указују на значење ,покварити, упропастити, уништити', а еквивалент у српском је исти као код претходно анализираних глагола. (Zombie Nácci mi **pokurvili** den. | Zombie Nazis **fucking** with my day now. | Zombiji Nacisti, **sjebavaju** mi dan.) Овде је употребљен имперфективни глагол *сјебавати* који не налазимо у речницима жаргона, али

И. Грицкат (GRICKAT, I.: Prefiksacija kao sredstvo gramatičke (čiste) perfektizacije. *Južnoslovenski filolog*, XXVII, 1966, s. 185–223).

39 ŠVANDA, P.: *Paměť esejisty*. Brno: Atlantis, 2006.

40 Наш превод.

га има у СрпКор-у: Da bi ga prošao moraš poštovati kontinuitet osvojenih vrednosti, a ne da ih stalno **sjebavaš**, rušiš i uništavaš.⁴¹ Семантика је иста као код његовог перфективног пандана, а у наведеном контексту глагол функционише као синоним осталих израза и потврђује већ поменуто значење.

vykurvit – дериват је присутан само у ČNK, са 4 појавнице у SYN v12 и у свим контекстима се тиче примарног значења мотивног глагола. ([...] a že mě nohu bolet nebudou, že mohu ještě tu noc nějaký ten gelt **vykurvit**.⁴² | [...] и да ме ноге не боле па да могу исте те ноћи бар још неку лову да **искурвам**.⁴³) Чешки префикс ву- изражава значење ,стећи радњом израженом глаголом'⁴⁴, а префикс из- у српском језику, који смо ми употребили, значи ,постизање циља вршењем радње изражене глаголом'⁴⁵.

У InterCorp-у проналазимо само један пример. (Dean řekl, že **si** nejspíš někde **vykurvila** pár dolarů a vrátila se do Denveru.⁴⁶ | Dean said she'd apparently **whored** a few dollars **together** and gone back to Denver.⁴⁷ | Nil je rekao da je ona očigledno **skurvala** nekoliko dolara ili uradila nešto slično i vratila se u Denver.⁴⁸) Чешки дериват је еквивалент енглеског израза *to whore together*⁴⁹, а у српском језику је употребљен глагол *скурвати* који не налазимо у речницима жаргона нити у СрпКор-у, али бисмо значење дефинисали као ,сакупити курвањем'. У овом примеру, преводилац је показао инвентивност у грађењу, употребивши префикс с- којим се, између осталог, граде глаголи са социјативним значењем.

Најзад, на основу примера из корпуса видимо да су код анализираних деривата у оквиру секундарних значења фреквентни само нереклексивни облици у односу на рефлексивне, с обзиром на то да смо пронашли само један контекст са рефлексивним глаголом. (Celý **se** to nechutně **zkurvilo**, když se to

41 LAKIĆ, D.: Demokratija je luksuz istorije. *Politika online*, 29. 12. 2007. [online]. Доступно на: <https://www.politika.rs/sr/clanak/9989/Kultura/Demokratija-je-luksuz-istorije>. [05.04.2024].

42 PEKÁRKOVÁ, I.: *Kulatý svět*. Praha: Společnost Josefa Škvoreckého, 1993.

43 Наш превод.

44 Како се наводи у *Mluvnice češtiny 1 ,získat, vytvořit činnosti'* (DOKULIL, M., HORÁLEK, K., HŮRKOVÁ, J. et al.: *Mluvnice češtiny I. Fonetika. Fonologie. Morfonologie a morfemika. Tvoření slov*. Praha: Academia, 1986, s. 403.

45 О томе више у KLAJN, I.: *Tvorba reči u savremenom srpskom jeziku. Sufiksacija i konverzija. Deo 2*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 2003, s. 255.

46 KEROUAC, J.: *Na cestě*. Praha: Argo, 1997. Překlad Jiří Jousek.

47 KEROUAC, J.: *On the road*. Penguin Group: New York, 1976.

48 KEROUAC, Dž.: *Na putu*. Beograd: Geopoetika, 2008. Prevod Dejan Marković.

49 По узору на идиом *put together fit together pieces to make a whole, assemble* како је наведено у речнику *Oxford Dictionary of Current Idiomatic English* (COWIE, A. P., MACKIN, P.: *Oxford Dictionary of Current Idiomatic English. Volume 1, Verbs with Prepositions and Particles*. Oxford: Oxford University Press, 1986).

Lateesha pokusila hodit na Cigliuttiho kluky. | It all became a huge **cluster fuck**⁵⁰ when Lateesha tried to pin it on the Cigliutti kids. | Ne mislite da nije nastala **velika gužva** kada je Tiša pokušala da svali sve na Seglutijevu decu.)

3.2

Када је реч о придевима грађеним суфиксацијом од поменутих глагола, то су *dokurvený*, *pokurvený*, *vykurvený* и *zkurvený*. Представљају групу деварбатива насталих конверзијом од облика трпног глаголског придева на чију се основу додаје морфолошки облик -ý.

zkurvený – у SNČ се дефинише *vulg. 1. nadávka, odsuzující hodnocení; 2. zkažený, zničený; 3. o svobodné dívce, která přišla o panenství (původní význam)*. У SSSČ придев проналазимо само у оквиру речничке одреднице чији је носилац глагол *zkurvit* – *přen. fašisty zkurvené vrstvy společnosti mravně zkažené*.

У ČNK је присутан са преко 1800 појавница у SYN v12 и најбројнији је у поређењу са свим осталим дериватима које обрађујемо. Међутим, значење наведено у речнику под бр. 3 је сасвим ретко и тешко је пронаћи недвосмислен пример. (Jestli se dozvím, že se stýkáš i s dcerou tý **zkurvený** děvky, s tvou novou nevlastní sestřičkou, s tou pidlovokou Terezou, tak vám všem udělám ze života takový peklo, o jakým se vám ani nesnilo.⁵¹ | Ако ли сазнам да се виђаш и са ћерком те дроље **курвинске**, с твојом новом полусестром, том зрикавом Терезом, свима ћу вам од живота направити такав пакао о каквом нисте могли ни да сањате.⁵²)

У InterCorp-у, од преко 1700 примера, има само један директни чешко-српски еквивалент, и то са српским као изворним језиком. (Pa brate, nas Srbe vojnike dočera u frontu da branimo Austriju, da bijemo našu braću Srbijance, Ruse, Talijane, Francuze, koji se bore za pravdu, ali brate, kakva je **kurva** Austrija, nas, njezine podajnike, Srbe povješala, ljude, žene i djecu, kuće nam popalila, i još oće da je branimo.⁵³ | A nás Srby vojáký nahnali, člověče, na frontu, abysme hájili Rakousko, abysme stříleli do našich bratří Srbů, Rusů, Italů, Francouzů, kteří bojujou za spravedlnost, ale jak je **zkurvený** to Rakousko, nejdřív nás, svoje poddaný, Srby, pověší, chlapy, ženský i děti, baráky nám vypálí, a ještě pak chce, aby jsme ho hájili.⁵⁴) Преводац је изабрао еквивалент у виду придева, с обзиром на то да у чешком

50 У M-WD *vulgar slang: a complex and utterly disordered and mismanaged situation: a muddled mess*. У РСЕС 1. одлеп (лудост); 2. паламуђевина (бесмислица). У датом контексту понуђени српски еквиваленти не одговарају, па би прецизнији превод гласио нпр. *опште срање*.

51 KRUPA, J., TRTÍLEK, P.: *Modelky*. Praha: Aura-Pont, 2007.

52 Наш превод.

53 ČOSIĆ, D.: *Vreme smrti*. Beograd: Prosveta, 1976.

54 ČOSIĆ, D.: *Čas smrti*. Praha: Odeon, 1976. Překlad Milada Nedvěďová.

језику није уобичајена употреба атрибута *курва* уз деноминације које означавају неживе појмове. Дериват је употребљен за општу негативну евалуацију појма, исто као и лексема у оригиналу.

У паралелним конкордансама проналазимо највећи број примера који су из колекције титлова а језик оригинала је енглески. Чешки дериват је употребљен за енглеске изразе *fucking/fuckin*⁵⁵ и *fucked up*⁵⁶. Српски еквиваленти су и овде из домена уобичајених вулгаризама у српском — *јebени*⁵⁷ и *сjебан*⁵⁸, који представљају облике трпног глаголског придева, али могу бити употребљени и у атрибутивној функцији. И у српском и у енглеском језику се први наведени израз односи на значење чешког пандана наведено под бр. 1 у речнику, а други израз пак на значење под бр. 2. (Otevři ten **zkurvenej** sejf. | Open the **fucking** safe. | Otvori **јebeni** sef. // Zavři tu **zkurvenou** klapačku! | Shut your **fuckin'** mouth! | Začepi **јebenu** gubicu! // Téma číslo jedna, „Proč jsem celý **zkurvený**?“ | Topic A, “Why am I **fucked up**?” | Tema A, „Zašto sam **sјeban**?“) // Vážně, jak jinak bych mohl přispět svým názorem k takovému tématu, proč je tenhle svět tak **zkurvenej**? | Seriously, where I can contribute to a larger debate about why this country's so **fucked up**. | Ozbiljno, da mogu da budem deo velike debate o tome zašto nam je zemlja ovako **sјebana**. // Je spousta **zkurvenejch** lidí, kteří tě budou chtít jenom využít. | There's a lot of **fucked-up** people out there in the world that are gonna want to take advantage of you. | Tu je puno **sјebanih** ljudi, u tom svetu! Oni hoće i žele da te iskoriste!)

У извесним случајевима је употреба наведених еквивалената у чешком и српском неодговарајућа, јер енглески изрази у контекстима служе као средство интензификације главног члана синтагме, па се чешки и српски искази чине неприродним и пренаглашеним. Уместо тога могу се употребити еквиваленти као нпр. *јebo me / јebote*⁵⁹ и *kurva*, с обзиром да су то изрази који су конвергирали у узвике и речце. (Ztiš ten svůj **zkurvenej** hlas. | Keep your **fuckin'** voice down. | Stišaj svoj **јebeni** glas. Боље: Ztiš kurva ten svůj hlas. Stišaj svoj glas, јebote. // Ten chlápek právě ukradl moje auto. To je moje **zkurvený** auto! | That dude just stole my car! That's my **fucking** car! | Upravo mi je ukrao kola! Moj **јebeni** auto! Боље: Kurva to je moje auto! | Moj auto, јebote!)

55 У M-WD лексема је дефинисана *vulgar damned — used as an intensive*, као и у RDMAS *used as an attention-getting intensifier*, а у РСЕС 1. *вулг. зајebан (непријатан, неугодан); јebени (гадан); 2. јebоте!*

56 У M-WD *adjective vulgar slang: thoroughly confused, disordered, or damaged*. А у РААС 1. *сjебан, уништен; 2. растројен, полудео.*

57 У речницима жаргона проналазимо дефиниције: 1. *гадан, страшан; 2. тежак, мучан; 3. проклет (БФР) и 1. проблематичан; 2. одвратан, гадан; мучан, напоран, досадан (РСЖ).*

58 У РСЖ *уништен, пропао, упропаићен.*

59 У БФР *јebo te! (јebote!) 1. pobogu!; 2. strašno!; 3. da ne veruješ!; auh!*

У паралелним конкордансама се појављује и српски еквивалент *проклет* са око 30 примера и представља добру замену за вулгарни појам, како потврђује и опис употребе ове лексеме у РСЈ — *разг. у грдњи и осуди чега*. (Dej mi tu **zkurvenou** knihu. | Give me the **fucking** book. | Daj mi **prokletu** knjigu! // Otevři teď hned ty **zkurvený** dveře, Carlo! | Open up the **fucking** door, Carly, now! | Otvori **prokleta** vrata! Odmah!)

Дериват је, дакле, семантички повезан са мотиватором, јер изражава како пренесено значење ‚упропашћен‘, које је много фреквентније, тако и примарно значење ‚морално искварен‘.

pokurvený — придев се појављује само у ČNK са око 20 примера у SYN v12. Контексти у којима се изведеница појављује потврђују да је њено значење ‚упропашћен, уништен‘. (Všichni jsme jen loutky, staří, noví – ale ať nám, ksakru, někdo poví, z které **pokurvené** pohádky.⁶⁰ Сви смо само марионете, стари, нови — али, нека нам, дођавола, неко каже из које **сјебане** бајке.⁶¹)

У InterCorp-у има свега четири примера са већ наведеним значењем, те је и српски преводни еквивалент *сјебан*. (Ať to vypadá jako **pokurvená** loupež. | Make it look like a **fucked-up** burglary. | Neka izgleda kao **sjebana** pljačka.)

Овај дериват изражава исто значење као оно најфреквентније код његовог мотиватора.

vykurvený — и ова изведеница се налази само у ČNK и заступљена је са шест примера. Употребљена је у варијантном значењу као и претходно обрађивани придеви. (Nechci už dál živořit, a tak se tento stát i s těmi **vykurvenými** občany stává mým rukojmím. | Не желим више да животарим, па ова држава и њени **јебени/сјебани** становници постају моји таоци.⁶²), а поново су исти и еквиваленти у српском језику.

Ипак, неки примери показују такође да овај дериват јесте семантички повезан са примарним значењем мотивне речи, што потврђује како енглески, тако и српски еквивалент. (Měl bys jí říct, že si o ní myslíš, že je **vykurvená** kurva. | You should say that it felt it is a **true bitch**. | Da joj kažeš da misliš da je **prava drolja**.) Међутим, у овом случају префикс *vy-* изражава значење ‚извршења радње до знатне мере, потпуно‘, али за то нисмо пронашли потврде код префиксалног глагола *vykurvit* који је мотиватор овог придева.

dokurvený — придев је, као и његов мотиватор, обухваћен речником SNČ и дефинисан *vulg. zkažený, zničený, někdy ve smyslu definitivně zničený*. Семантички

60 ŽÁČEK, J.: *Vy mně taky!* Praha: Šulc a spol. 1999.

61 Наш превод.

62 Наш превод.

је близак мотивној речи јер се односи на особину која је настала извршењем радње до краја.

У ČNK налазимо само два примера у SYN v12 и један пример у InterCorp-у. (Mám **dokurvenou** ruku, zavolej doktora, Rogere. | My hand is **fucked up**. Just call a doctor, Roger. | Ruka mi je **sjebana**. Samo pozovi doktora, Rogere.

У српском се, како видимо, поново појављује еквивалент *сјебан*.

3.3

Најзад, деадјективни деривати су именице *pokurvenec*, *vykurvenec*, *zkurvenec* и прилог *zkurveně*. Од глагола *dokurvit* не налазимо именички дериват, нити адвербијални дериват од придева *dokurvený*, *pokurvený* и *vykurvený*. Именице су грађене суфиксом -ec⁶³ са значењем носиоца особина.

zkurvenec – У SNČ је изведеница дефинисана *vulg. nadávka*.

У ČNK има око 40 појављивања у SYN v12, углавном у преводним текстовима, а у InterCorp-у је присутна са око 80 појавница. У највећем броју случајева представља еквивалент енглеског вулгаризма *motherfucker*⁶⁴. (Ty jseš ten **zkurvenec**, kterýho jsem chtěl sejmout. | You're the **motherfucker** I was gonna carve. | Ti si **seronja** koga sam hteo da prebijem. // Zastřelím toho **zkurvenec**. | I'm gon' shoot that **motherfucker**. | Урусаћу **govnara**.) У српском се у функцији еквивалената појављују вулгаризми *сероња*⁶⁵ и *говнар*⁶⁶, који, као и чешки израз, спадају у уобичајене депрецијативе. За разлику од еквивалената које смо наводили у оквиру изведеница *zkurvit* и *zkurvený*, ови именички деривати, иако такође опцене семантике, нису повезани са глаголом који изражава полно општење, већ се њихове мотивне речи тичу екскреционих радњи и њихових продуката – *спати*, *говно*. Грађени су суфиксом -оња и -ар и изражавају људе са особином која је у мотивној речи.⁶⁷

Међутим, највећи број примера обухвата српске еквиваленте *јебач* и *мамојебац* (Hnusný **zkurvenec**. | Nasty **motherfucker**! | Odvratan **jebač**! // Ten **zkurvenec** je cvok! | That **motherfucker's** crazy! | Taj **مامојебач** je lud!) Сматрамо да они

63 О суфиксу вид. нпр. ŠIMANDL, J. (ed.): *Slovník afixů užívaných v češtině*. Praha: Carolinum, 2017. [online]. <https://www.slovníkafixu.cz/heslar/-ec>. [cit. 05.04.2024].

64 У M-WD 1. *obscene one that is formidable, contemptible, or offensive—usually used as a generalized term of abuse*; 2. *obscene person, fellow*. У PAAC *pederčina, drkadžija, pizda, đubre, kreten*, а у PCEC *вулг. говнар; мамојеб (некарактеран мушкарац)*. Што се тиче израза *мамојеб*, не налазимо га у СрпКор-у.

65 У БФР 1. *будаља*; 2. *неспособњак*; 3. *безвредна особа*.

66 У БФР 1. *нитков*; 2. *покварењак*.

67 Како наводи И. Клајн: KLAJN, I.: *Tvorba reči u savremenom srpskom jeziku. Sufiksacija i konverzija. Deo 2*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 2003, s. 45, 177–178.

нису адекватни, јер се прва лексема односи на особу која врши сексуалну радњу, а друга, која изражава полно општење с мајком, је калк енглеског композита и није у духу српског језика, такође, не проналазимо је у СрпКор-у. Прецизнији еквивалент би био неки од претходно наведених, а у извесним контекстима би више одговарала употреба типичне псовке у српском језику, која је у паралелним конкордансама заступљена са свега неколико примера. (Jeď, **zkurvenče!** | Drive, **motherfucker!** | Vozi, **mamu ti jebem!** // Ты **zkurvenče!** | You **motherfucker!** | **Jebem ti mater!**)

Чешки дериват је такође употребљен у знатном броју примера као еквивалент енглеског израза *son of a bitch*⁶⁸, док се у српском ради о идентичном еквиваленту — *кучкин син*⁶⁹ који није квалификован као вулгаризам, већ као пејоратив. (Podívej, oba dva víme, že ten **zkurvenec** zabil 14 lidí s chladnou hlavou. | Look, you and I both know that **son of a bitch** killed 14 people in cold blood. | Slušaj, oboje znamo da je taj **kučkin sin** hladnokrvno ubio 14 ljudi.)

Видимо, дакле, да се у односу на мотивну реч, изведеница употребљава само у оном пренесеном значењу, као општи ниподаштавајући израз за лошу, покварену, безвредну особу.

vykurvenec — дериват је присутан само у ČNK са два примера у корпусима SYN v12 и InterCorp. (**Vykurvenci!** Chcete odškodné! | **Motherfuckers!** You wanna sue? | **Jebači!** Hoćete nekoga da tužite? // No není ten Pistolero škodolibej **vykurvenec**? | Ain't that Pistolero one malevolent **motherfucker**? | Nije li taj Pistolero zlonamerni **mamojebac**?)

На основу примера видимо да је изведеница семантички повезана са својим мотиватором само у означавању лоше, безвредне особе и да је синонимична са дериватом *zkurvenec*, те важи и оно што је тамо речено у оквиру еквиваленције.

pokurvenec — именицу проналазимо само у ČNK и то један пример у SYN v12 и InterCorp. Употреба указује на исто значење као код деривата *zkurvenec* и *pokurvenec*.

(Všichni ti „Chceme tu vládnout“ **pokurvenci** tady pochodují a brzdí zrasanou dopravu. | All these “We Shall Overcome” **motherfuckers** marching, holding up traffic and shit.) У паралелним конкордансама нема српског примера, али еквиваленти могу бити исти као код претходно наведених деривата: Сви ови „Ми ћемо надвладати“ **говнари** марширају, задржавају саобраћај и слична срања.

zkurveně — адвербијал проналазимо само у ČNK са око 30 појављивања у SYN v12. Међутим, у InterCorp-у је присутан са скоро 100 примера. Дериват

68 У M-WD 1. *sometimes vulgar a. an offensive or disagreeable person—usually used of a man; used as a generalized term of abuse; b. man, fellow.* У PAAC *kučkin sin, skot, govнар, gad, pederčina, džukela.*

69 У PCJ *nej. gad, нитков.*

је употребљен као еквивалент енглеског израза *fucking* који може да стоји уз придев, као атрибут, а ређе и уз глагол у адвербијалној функцији. У српском језику фигурира еквивалент *јебено*, такође у атрибутивној или адвербијалној функцији. (То је **zkurveně** ohyzdný. | It's **fucking** hideous. | Ovo je **јебено** odvratno. // Vítr tady nahoře je **zkurveně** skvělejší. | The wind up here's **fucking** brilliant. | Vetar je ovde **јебено** odličan.)

С обзиром на то да енглески израз служи као интензификатор у исказима негативне, али и позитивне евалуације, сматрамо да би у извесним контекстима прецизнији еквиваленти у српском и чешком језику и овде били из домена узвика *kurva, ty vole*⁷⁰, *do prdele*⁷¹ / *doprdele* и *јебо me / јеботе* (То **zkurveně** bolí. | That **fucking** hurts. | То је **јебено** bolelo. Боље: То bolí kurva. | То boli, jebote. // То је так **zkurveně** sladký! | That's so **fucking** sweet! | То је тако **јебено** slatko! Боље: То је так sladký, ty vole! или *Doprdele, to je tak sladký!* | *Jebote, kako je to slatko!*)

4

Из свега реченог следи неколико закључака.

Општи речници чешког језика бележе инваријантна значења деривата која су повезана са примарним значењем лексеме *kurva* која је у центру творбеног гнезда. У двојезичном чешко-српском речнику се поступа исто, с обзиром на то да је у највећој мери заснован на поменутих лексикографским изворима. Супротно томе, речник чешког некњижевног језика наводи као примарна управо варијантна значења деривата, а њихово знатно веће присуство потврђује и електронски корпус чешког језика. Речницима су обухваћене само лексеме *zkurvit, zkurvený, zkurvenec, dokurvit, dokurvený*.

На основу података из корпуса закључујемо да је продуктиван само префикс *z-* и његов дериват *zkurvit*, остале префиксалне изведенице су непродуктивне. Најфреквентнији у електронском корпусу је придев *zkurvený* са вишеструко већим бројем појављивања од свих осталих проучаваних изведеница, потом следи наведени глагол, иза њега прилог *zkurveně* и најзад именица *zkurvenec*. Како нису продуктивни деривати са другим префиксима, тако нису ни остале изведенице које су са њима повезане.

Из корпуса такође сазнајемо да примарно и секундарно значење изражавају деривати *pokurvit, zkurvit, vykurvený* и *zkurvený*, потом само примарно значење има *vykurvit*, док искључиво секундарно значење изражавају *dokurvit, dokurvený, pokurvený, zkurvenec, pokurvenec, vykurvenec, и zkurveně*. Осим прилога, који

70 У SNČ *ty vole a) dříve jedna z nejrozšířenějších nadávek; b) dnes asi častěji oslovení bez nepřátelského podtextu, někdy též vyjádření údivu.*

71 У SNČ *do prdele zaklení, nebo nadávka, odmítnutí.*

у извесним случајевима може бити употребљен као израз позитивне евалуације, сви остали изражавају негативну субјективну оцену.

Што се тиче еквиваленције у паралелним конкордансама, у сва три пручавана језика минимално је присутна семантика примарног значења. Са друге стране, у оквиру секундарног значења, у енглеском језику су заступљене лексеме опцене семантике — деривати и идиоми од глагола полног општења, а исто је и у српском, где се још појављују и изведенице са мотивним речима из области екскреционих радњи. С обзиром да су чешки изрази вулгарни, али не и опсени, можемо говорити о томе да српски и енглески еквиваленти спадају у табуизовану лексику јачег интензитета.

Пошто је у преовлађујућем броју примера језик оригинала енглески, примећујемо знатан утицај на семантику и функцију језичких средстава у чешком и српском, на њихову фреквенцију, па и грађење и уопште, на механичко преузимање елемената из полазног у циљне језике.⁷²

У вези са претходним треба напоменути да грађа на основу које доносимо закључке потиче из колекције титлова, преузетих из базе *Open Subtitles*, а она обухвата аматерске преводе. При таквом поступку аутори нису ограничени правилима професионалног аудио-визуелног превођења нити уређивачке политике неког медија, нити треба да имају на уму цензуру и аутоцензуру. На тај начин вулгаризми лако проналазе пут до корисника. Са друге стране примери у корпусу дају користан увид у њихово присуство у узусу, а нуде и занимљива решења преводне еквиваленције.

Библиографија:

- ADAMOVIČOVÁ, A., VAVŘÍN, M., ZASINA, A. J.: *Korpus InterCorp – srbština, verze 15 z 11. 11. 2022. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2022. [online].* Доступно на: <http://www.korpus.cz>. [cit. 12.03.2024].
- BOGDANOVIĆ, N. (ed.): *Opscena leksika*. Niš: Prosveta, 1998. ISBN 86-7455-357-5.
- COWIE, A. P., MACKIN, P.: *Oxford Dictionary of Current Idiomatic English. Volume 1, Verbs with Prepositions and Particles*. Oxford: Oxford University Press, 1986.

72 О немалом страном утицају, посебно америчких филмова, на употребу вулгаризама говори нпр. Е. Лотко и наглашава да то представља знатан проблем и искусним преводиоцима филмских дијалога. LOTKO, E.: Op. cit., s. 50.

- CVIJOVIĆ, D.: O vulgarizmima u Rečniku srpskohrvatskoga književnog jezika Matice srpske. In: HALILOVIĆ, S. (ed.): *Bosanskohercegovački slavistički kongres I. Zbornik radova. Knj. 1.* Sarajevo: Slavistički komitet, 2012, s. 309–317. ISSN 2303-4106.
- ČERMÁK, F.: Já vůl, ty vole / ty si vůl, to je vůl. *Čeština doma a ve světě*, 9, 2001, 1–2, s. 27–30. ISSN 1210-9339.
- ČOSIĆ, D.: *Čas smrti*. Praha: Odeon, 1976. Překlad Milada Nedvědová.
- ČOSIĆ, D.: *Vreme smrti*. Beograd: Prosveta, 1976.
- DALZELL, T. (ed.): *The Routledge Dictionary of Modern American Slang and Unconventional English*. Oxon – New York: Routledge, 2018. ISBN 978-1-138-77965-5.
- DOKULIL, M., HORÁLEK, K., HŮRKOVÁ, J. et al.: *Mluvnice češtiny I. Fonetika. Fonologie. Morfonologie a morfemika. Tvoření slov*. Praha: Academia, 1986.
- GERZIĆ, B.: *Rečnik anglo-američkog slenga*. Beograd: Istar, 2002. ISBN 86-902311-5-3.
- GERZIĆ, B.: *Rečnik srpskog žargona (i žargonu srodnih reči i izraza)*. Beograd: Bookbridge, 2012. ISBN 978-86-902311-9-5.
- GRICKAT, I.: Prefiksacija kao sredstvo gramatičke (čiste) perfektizacije. *Južnoslovenski filolog*, XXVII, 1966, s. 185–223.
- HAŠEK, J.: *Doživljaji dobrog vojnika Švejka u Prvom svetskom ratu*. s. I. Prevod Stanislav Vinaver.
- HAŠEK, J.: *Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války*. Praha: Baronet, 1996.
- HAVRÁNEK, B., BĚLIČ, J., HELCL, M., JEDLIČKA, A. (eds): *Slovník spisovného jazyka českého I–IV*. Praha: Československá akademie věd, 1960–1971. [online]. Доступно на: <https://ssjc.ujc.cas.cz/>. [cit. 30.03.2024].
- HLEBEC, B.: *Rečnik slenga: englesko-srpski: srpsko-engleski*. Beograd: Beogradska knjiga, 2006. ISBN 86-7590-150-X.
- HUGO, J., FIDLEROVÁ, M., ADAMKOVÁ, K., JURÁNKOVÁ, Z. (eds): *Slovník nespisovné češtiny*. Praha: Maxdorf, 2006. ISBN 80-7345-098-4.
- HUJER, O., SMETÁNKA, E., WEINGART, M. et al. (eds): *Příruční slovník jazyka českého I–IX*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1935–1957. [online]. Доступно на: <https://psjc.ujc.cas.cz/>. [cit. 30.03.2024].
- IMAMI, P.: *Beogradski frajerski rečnik*. Beograd: NNK International, 2003.
- JELÍNEK, M., VEPŘEK, J.: Vulgarismus. In: KARLÍK, P., NEKULA, M., PLESKALOVÁ, J. (eds): *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Brno: Masarykova univerzita, 2012–2020. [online]. Доступно на: <https://www.czechency.org/slovník/VULGARISMUS>. [cit. 30.03.2024].
- JOVANOVIĆ, I.: O semantičkom aspektu seksualnog čina u francuskom i srpskom jeziku. In: MIŠIĆ-ILIĆ, B. LOPIČIĆ, V. (eds): *Jezik, književnost, značenje. Jezička istraživanja*. Niš: Filozofski fakultet, 2016, s. 243–254. ISBN 978-86-7379-409-9.
- KAČANIK, E., MIRKOVIĆ, D., UROŠEVIĆ, S.: *Češko-srpski rečnik I, II*. Beograd: Srpska akademija nauka i umetnosti, 2001. ISBN 86-17-08192-9.

- KEROUAC, J.: *Na cestě*. Praha: Argo, 1997. Překlad Jiří Josek.
- KEROUAC, J.: *On the road*. Penguin Group: New York, 1976.
- KEROUAC, Dž.: *Na putu*. Beograd: Geopoetika, 2008. Prevod Dejan Marković.
- KLAJN, I.: *Tvorba reči u savremenom srpskom jeziku. Slaganje i prefiksacija*. Deo 1. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 2002. ISBN 86-17-09531-8.
- KLAJN, I.: *Tvorba reči u savremenom srpskom jeziku. Sufiksacija i konverzija*. Deo 2. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 2003. ISBN 86-17-11094-5.
- KLÉGR, A., KUBÁNEK, M., MALÁ, M., ROHRAUER, L., ŠALDOVÁ, P., ŠEBESTOVÁ, D., VAVŘÍN, M., ZASINA, A. J.: *Korpus InterCorp – angličtina, verze 15 z 11. 11. 2022*. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2022. [online]. Доступно на: <http://www.korpus.cz>. [cit. 12.03.2024].
- ROSEN, A., VAVŘÍN, M., ZASINA, A. J.: *Korpus InterCorp – čeština, verze 15 z 11. 11. 2022*. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2022. [online]. Доступно на: <http://www.korpus.cz>. [cit. 12.03.2024].
- KLÉGR, A., KUBÁNEK, M., MALÁ, M. et al.: *Korpus InterCorp – angličtina, verze 13 z 1. 11. 2020*. Praha: Ústav Českého národního korpusu Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, 2020. [online]. Доступно на: <http://www.korpus.cz>. [cit. 12.03.2024].
- KRUPA, J., TRTÍLEK, P.: *Modelky*. Praha: Aura-Pont, 2007.
- KŘEN, M., CVRČEK, V., ČAPKA, T., HNÁTKOVÁ, M., JELÍNEK, T., KOCEK, J., KOVÁŘÍKOVÁ, D., KŘIVAN, J., MILIČKA, J., PETKEVIČ, V., SKOUMALOVÁ, H., ŠINDLEROVÁ, J., ŠKRABAL, M.: *Korpus SYN, verze 12 ze 29. 12. 2023*. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2023. [online]. Доступно на: <https://www.korpus.cz>. [cit. 12.03.2024].
- LAKIĆ, D.: Demokratija je luksuz istorije. *Politika online*, 29. 12. 2007. [online]. Доступно на: <https://www.politika.rs/sr/clanak/9989/Kultura/Demokratija-je-luksuz-istorije>. [05.04.2024].
- LOTKO, E.: K otázce vulgarizmů, zejména v současné veřejné komunikaci. *Bohemica Olomucensia*, 1, 2009, 4, s. 49–55. ISSN 0231-634X.
- LUDWICKI, A., ŠKODOVÁ, S.: „Ty vole“ jako multifunkční komunikační prostředek v současné češtině. *Bohemistyka*, 3, 2018, s. 219–246. ISSN 1642-9893.
- MACHÁLEK, T.: *KonText – aplikace pro práci s jazykovými korpusy*. Praha: Ústav Českého národního korpusu Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, 2014. [online]. Доступно на: <http://kontext.korpus.cz>. [cit. 12.03.2024].
- MARKOVIĆ, J. (ed.): *Opscena leksika u srpskom jeziku*. Niš: Filozofski fakultet, 2017. ISBN 978-86-7379-441-9.
- Merriam-Webster Dictionary*. 2024. [online]. Доступно на: <https://www.merriam-webster.com>. [cit. 23.03.2024].
- MITRIĆEVIĆ-ŠTEPANEK, K.: Augmentativi kao sredstva eufemizacije na primerima srpskih i čeških prevodnih ekvivalenata sa engleskog jezika. In: ŠTĚPÁNEK, V. (ed.): *Savremena srpska i češka slavistička istraživanja / Současná srbská a česká slavistická*

- bádání*. Brno: Ústav slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2021, s. 137–152. ISBN 978-80-2631699-2.
- MITRIČEVIĆ-ŠTEPANEK, K.: O jednom vulgarizmu u češkom jeziku i njegovim ekvivalentima u srpskom i engleskom. *Slavistika*, XXVI, 2022, 2, s. 212–231. ISSN 1450-5061.
- MODERC, S., BARBI, M.: Italijanski vulgarizam ‚cazzo‘ i njegovo prevođenje na srpski jezik. *Živi jezici: časopis za strane jezike i književnosti*, 37, 2017, 1, s. 31–58. ISSN 0514-7743.
- MODERC, S., BARBI, M.: Leksička varijacija ekvivalenata dijalektalnog vulgarizma mortacci u srpskom prevodu Pazolinijevog romana *Iskusni momci*. *Komunikacija i kultura online*, 10, 2019, s. 38–51. [online]. Доступно на: <https://www.komunikacijaikultura.org/index.php/kk/article/view/396>. [cit. 30.03.2024].
- MUTAVDŽIĆ, P., SIVAČKI, A.: Balkanski jezici i opsceni diskurs. In: *Jezik, književnost, diskurs. Jezička istraživanja*. MIŠIĆ-ILIĆ, B., LOPIČIĆ, V. (eds): Niš: Filozofski fakultet, 2015, s. 551–565. ISBN 978-86-7379-369-6.
- NEJEDLÝ, P.: Vulgarismy v lexikálním systému i v komunikaci. *Český jazyk a literatura*, 66, 2015, 1, s. 5–13. ISSN 0009-0786.
- PEKÁRKOVÁ, I.: *Kulaty svět*. Praha: Společnost Josefa Škvoreckého, 1993.
- PILCH, P.: *Psovka u hrvatskome i češkome jeziku*. Bakalářská práce. Brno: Masarykova univerzita, 2011.
- RISTIĆ, S.: Diskurs psovki u srpskom jeziku. In: VASIĆ, V. (ed.): *Diskurs i diskursi*. Novi Sad: Filozofski fakultet, 2010, s. 195–212. ISBN 978-86-6065-051-3.
- ROSEN, A., VAVŘÍN, M., ZASINA, A. J.: *Korpus InterCorp – čeština, verze 13 z 1. 11. 2020*. Praha: Ústav Českého národního korpusu Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. [online]. Доступно на: <http://www.korpus.cz>. [cit. 12.03.2024].
- STEVANOVIĆ, M. (ed.): *Rečnik srpskohrvatskoga književnog jezika I–VI*. Novi Sad: Matica srpska, 1967–1976.
- STOJANOVIĆ, M.: Opscena leksika kao marginalni leksički sloj (na primerima iz romana D. Nenadića). In: MIŠIĆ-ILIĆ, B., LOPIČIĆ, V. (eds): *Jezik, književnost, marginalizacija. Jezička istraživanja*. Niš: Filozofski fakultet, 2014, s. 457–470. ISBN 978-86-7379-323-8.
- ŠIPKA, D.: *Rečnik opscenih reči i izraza*. Novi Sad: Prometej, 2011. ISBN 978-86-515-0679-9.
- ŠKVORECKÝ, J.: *Inženjeri ljudskih duša*. Zagreb: August Cesarec, 1986. Prevod Dagmar Ruljančić.
- ŠKVORECKÝ, J.: *Príběh inženýra lidských duší*. Brno: Atlantis, 1992.
- ŠMELÍK, M., LIŠKOVÁ, M.: K lexikografickému zpracování tabuových slov. *Slovo a slovesnost*, 80, 2019, 1, s. 39–57. ISSN 0037-7031.
- ŠVANDA, P.: *Paměť esejisty*. Brno: Atlantis, 2006.

ULIČNÝ, O.: Lingvistické a psychosociální aspekty užívání agresivních verbálních prostředků, zvl. vulgarismů, v současné veřejné české komunikaci. In: ULIČNÝ, O. (ed.): *Eurolingua & Euro litteraria*. Liberec: Technická univerzita, 2009, s. 43–48. ISBN 978-80-7372-544-0.

VAVŘÍN, M., ROSEN, A.: *Treq – databáze překladových ekvivalentů*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2015. [online]. Доступно на: <http://treq.korpus.cz>. [cit. 12.03.2024].

VITAS, D., UTVIĆ, M.: *Korpus savremenog srpskog jezika (verzija SrpKor2013)*. Beograd: Društvo za jezičke resurse i tehnologije. [online]. Dostupno na: <http://www.korpus.matf.bg.ac.rs/korpus/>. [cit. 23.03.2024].

VUJANIĆ, M., GORTAN-PREMK, D., DEŠIĆ, M. et al.: *Rečnik srpskoga jezika*. Novi Sad: Matica srpska, 2011. ISBN 978-86-7946-004-2.

ŽÁČEK, J.: *Vy mně taky!* Praha: Šulc a spol. 1999.

About the author

Katarina Mitrićević-Štepanek

University of Belgrade, Faculty of Philology, Department of Slavic Studies, Belgrade, Serbia

k.mitricevic@fil.bg.ac.rs

<https://orcid.org/0000-0002-2536-7138>

This work can be used in accordance with the Creative Commons BY-SA 4.0 International license terms and conditions (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>). This does not apply to works or elements (such as images or photographs) that are used in the work under a contractual license or exception or limitation to relevant rights.